



PELAGIA NATURE & ENVIRONMENT AB

Rapport 2021-03-29

Skribordsstudie av befintliga naturvärden
samt förslag på kompletterande inventeringar
år 2021 angående planerad lertäkt vid Vittinge,
Heby kommun



PELAGIA NATURE & ENVIRONMENT AB

Adress:

Industrivägen 14, 2 tr.
901 30 Umeå
Sweden.

Telefon:

090-702170
(+46 90 702170)

E-post:

info@pelagia.se

Hemsida:

www.pelagia.se

Författare:

Ulf Sperens

Direkt:

+46 90702177
Ulf.sperens@pelagia.se

Kvalitetsgranskat av:

Björn Rydvall

Omslagsbild:

Foto:

Kartor:

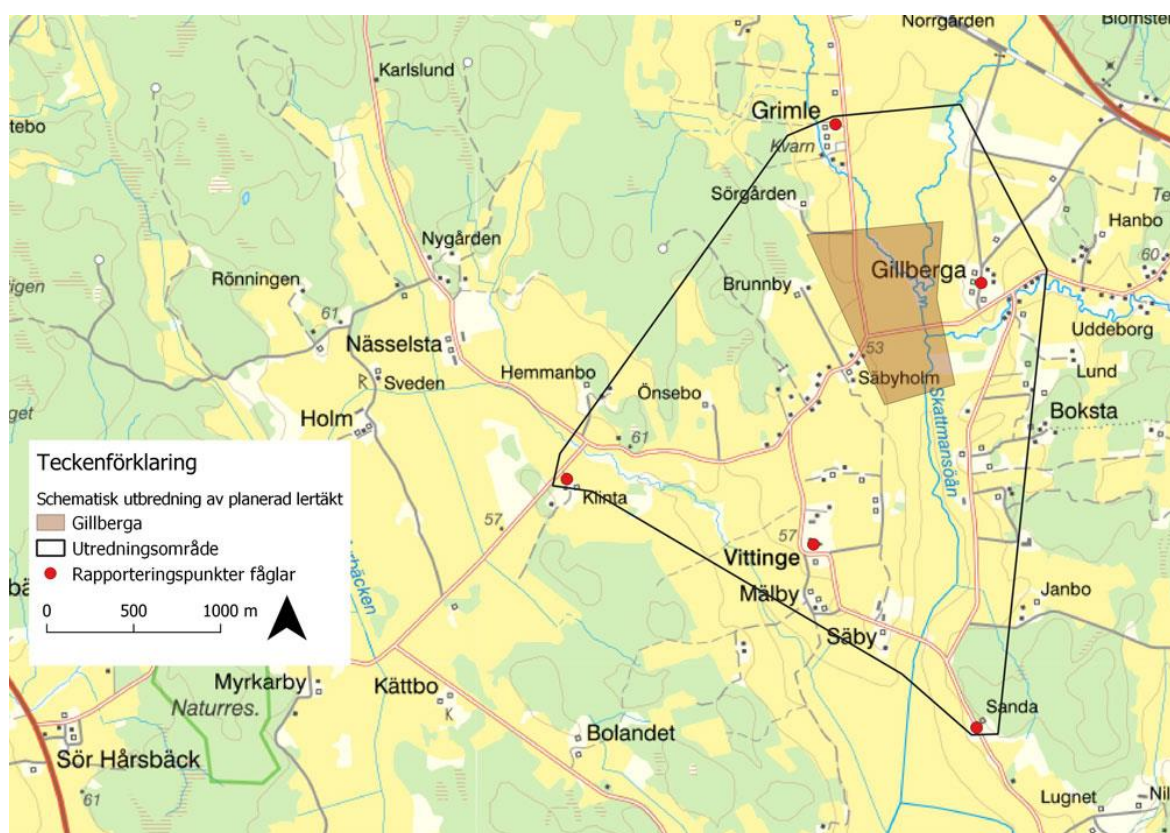
Lantmäteriets Öppna data.

Innehållsförteckning

1 Inledning	4
2 Naturvärden inom utredningsområdet	4
2.1 Rödlistade arter	5
2.2 Arter i Artskyddsförordningen.....	6
3 Naturvärden inom planerad lertäkt	6
4 Förslag på inventeringar år 2021	7
5 Referenser	8

1 Inledning

Pelagia Nature & Environment AB har av Bjerking AB fått i uppdrag att bedöma eventuella behov av fältinventeringar under säsongen 2021 för att möjliggöra såväl klassificering av berörda vattenförekomster/övriga vatten samt bedöma eventuell risk för påverkan på naturvärden och/eller skyddade arter angående en planerad lertäkt vid Vittinge (Figur 1). För att kunna bedöma behov av fältinventeringar har en större yta med liknande biotop än själva den planerade lertäktens yta använts som underlag avseende naturvärden och förekommande arter (Figur 1). Utformningen av utredningsområdet har fått styras av de förutbestämda rapporteringspunkter för fåglar som anges i Artportalen på så vis att de närmaste punkter som anger observationer från liknande biotop som den planerade lertäkten har utgjort gränsen för utredningsområdet (Figur 1).

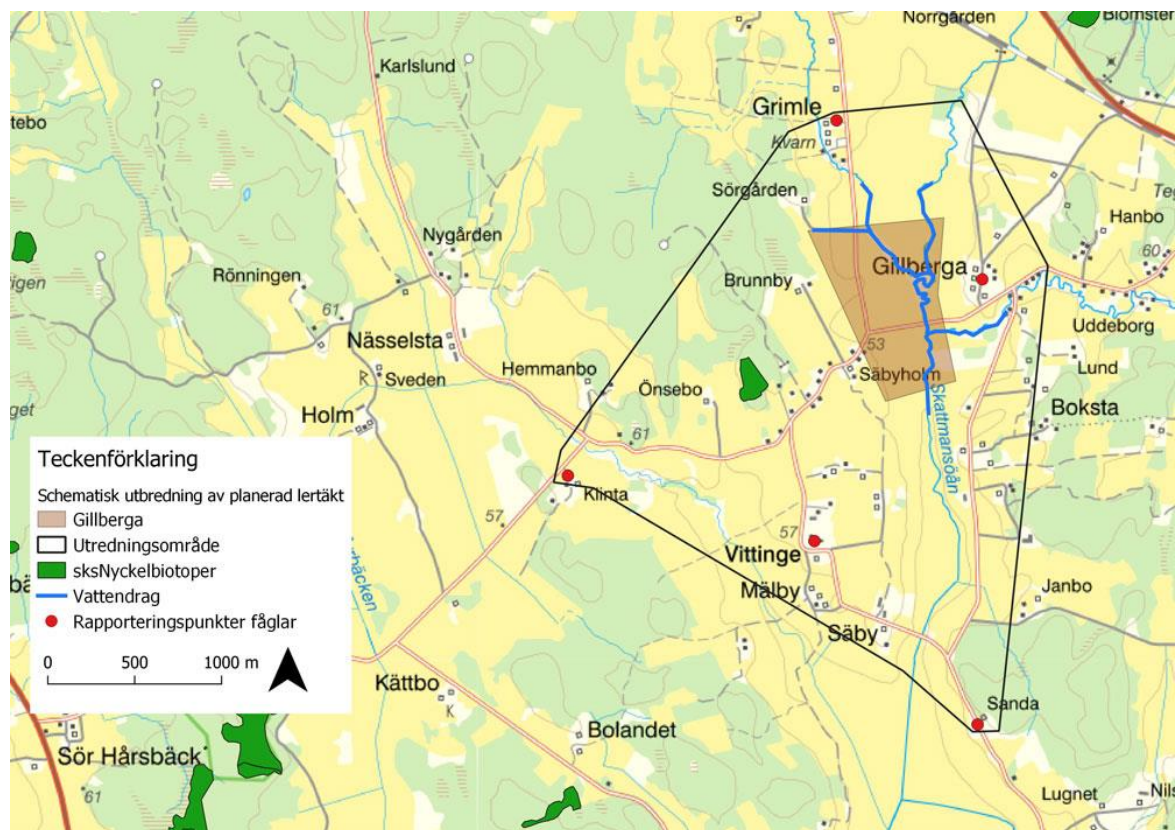


Figur 1. Utredningsområdet (inom svart linje) för bedömning av eventuell påverkan på naturvärden och vattendrag av planerad lertäkt. Röda cirklar anger förutbestämda rapporteringspunkter från Artportalen.

2 Naturvärden inom utredningsområdet

Uppgifter från Skogsstyrelsen (2021), Länsstyrelserna (2021), Artportalen (2021), ArtDatabanken (2021), Jordbruksverket (2021) och Naturvårdsverket (2021) visar på en av Skogsstyrelsen utpekad nyckelbiotop inom utredningsområdet (Figur 2).

Tre vattendrag och ett anslutande dike (Figur 2) som löper genom den planerade lertäkten är utpekade som biotopskyddsområden (Bjerking 2019, Länsstyrelsen Uppsala län 2021).



Figur 2. Områden med naturvärde i form av nyckelbiotop (grön polygon) och biotopskyddsområden (vattendrag markerade med blå linjer) inom utredningsområdet.

Utöver naturvärden i form av områden/biotoper finns även naturvärden i form av arter inom utredningsområdet.

2.1 Rödlistade arter

I Bjerking (2019) konstaterades att ett flertal rödlistade arter noterats inom eller nära den planerade lertäkten varav merparten rör fåglar. Av de rödlistade fåglarna var en art klassad i kategorin starkt hotad (EN), elva arter i kategorin sårbar (VU) och 22 arter i kategorin nära hotad (NT). En svamp var klassad i kategorin sårbar (VU). År 2020 utkom en ny rödlista med nya bedömningar av arters status (utdöenderisk) vilket inneburit att vissa arter tagits bort respektive lagts till i den nya Rödlistan från 2020 i förhållande till 2015 års Rödlista som var tillgänglig vid Bjerkingens genomgång av Artportalen. En genomgång av fynd av rödlistade arter utifrån 2020 års Rödlista (2021-03-08) visar på förekomst av 37 rödlistade arter (egentligen 36 arter och en underart) inom utredningsområdet (Figur 1). Det vill säga ungefär samma antal mellan 2015 och 2020 års Rödlista men med en annan sammansättning av arter mellan de två Rödlistorna där vissa arter tillkommit medan andra utgått.

Av de 37 rödlistade arterna inom utredningsområdet utgjorde gruppen fåglar merparten av de rödlistade arterna (33 arter) medan kärlväxter (tre arter) och svampar (en art) utgjorde en mindre del. För fåglar gäller observationer gjorda från 2010 till 2021, medan för kärlväxter och svampar gäller observationer från 1990 till 2021. En art (vanlig skogsalm) är rödlistad i kategorin akut hotad (CR) och gäller ett fynd vid Vittinge kyrka. Fem arter (grönfink, storspov, tornseglare, ängshök och ask) är rödlistade i kategorin starkt hotad (EN). Arter i rödlistekategorin sårbar (VU) utgjordes av tio fåglar, en kärlväxt

(toppjungfrulin) och en svamp (bombmurkla). I rödlistekategorin nära hotad (NT), det vill säga arter som är rödlistade men inte hotade, var 19 fåglar rödlistade.

När det gäller observationer av rödlistade fåglar så innebär det inte att alla observerade arter häckar i området. Flera av arterna häckar i norra Sverige och passerar Vittinge under flyttning vår och höst. Åtta av de rödlistade fågelarterna som observerats i utredningsområdet är arter som inte häckar i området varför de rödlistade arter som potentiellt skulle kunna häcka i området utgörs av 25 arter. Av dessa 25 arter finns tre arter (grönfink, storspov och tornseglare) i rödlistekategorin starkt hotad (EN), sex arter i rödlistekategorin sårbar (VU) och sexton arter i rödlistekategorin nära hotad (NT).

2.2 Arter i Artskyddsförordningen

Förutom att arter kan vara rödlistade så kan arter också vara fridlysta eller utpekade som hänsynskrävande i Artskyddsförordningen (Svensk författningssamling 2007). Av arter som enligt Artskyddsförordningens bilaga 1 är i behov av skydds- eller bevarandeområden finns 18 fågelarter observerade inom utredningsområdet av denna grupp, varav sju också är rödlistade. På motsvarande sätt som för rödlistade arter är inte alla hänsynskrävande fågelarter sådana som häckar i området. Nio arter häckar inte i området varför antalet potentiellt häckande arter inom denna grupp utgörs av nio arter där tre av arterna också är rödlistade.

Av fridlysta arter finns två arter noterade från utredningsområdet där gullviva och blåsippan är fridlysta i hela landet bland annat från att grävas eller dras upp med rötterna.

Inga andra arter listade i Artskyddsförordningen finns noterade i Artportalen (2021).

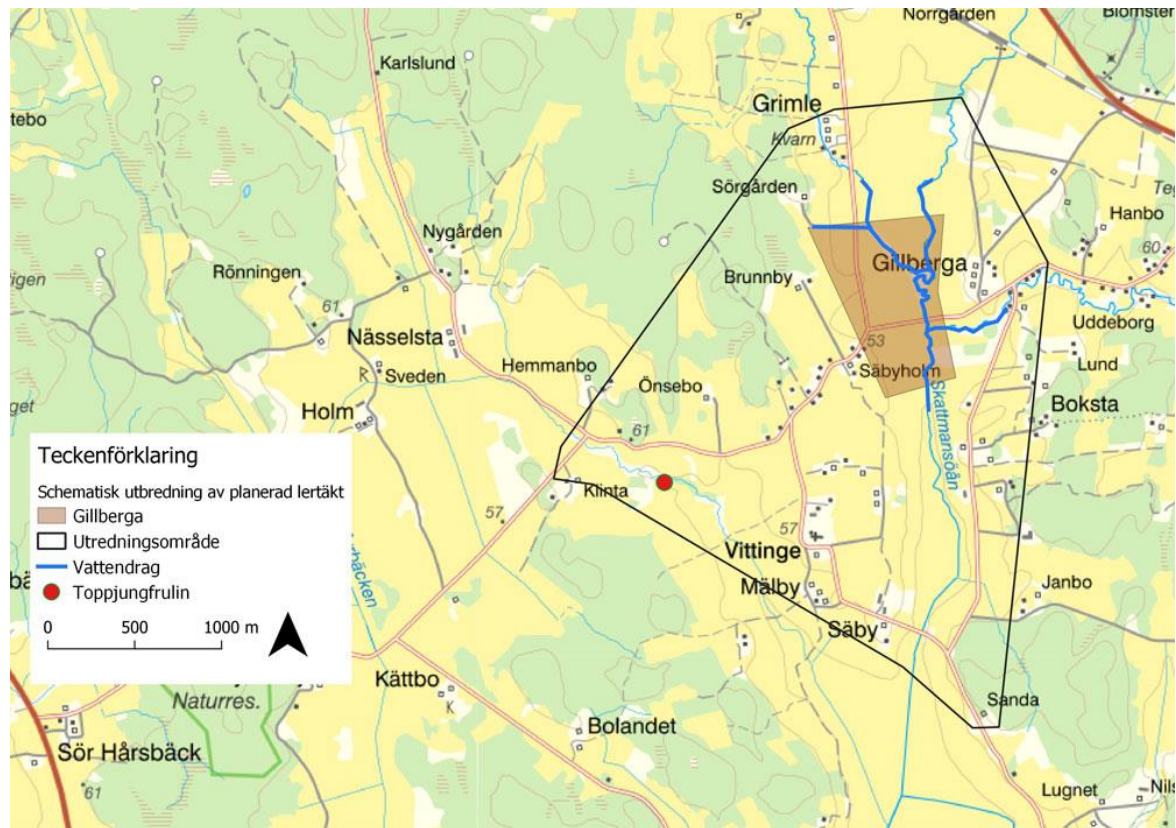
3 Naturvärden inom planerad lertäkt

Inom den planerade lertäkten finns utpekade naturvärden (biotopskyddsområden) endast i form av vattendrag inklusive en 25 meter bred skyddszon. Inga artobservationer i Artportalen finns direkt knutna till området för den planerade lertäkten. Dock visar fynden i Artportalen på ett flertal rödlistade arter och arter listade i Artskyddsförordningen som kan förekomma på den öppna jordbruksmarken som den planerade lertäkten utgör samt de intilliggande vattendragen med sina busk- och trädrika skyddszoner. Förvisso kommer vattendragen tillsammans med sin skyddszon inte att påverkas direkt av planerad lertäkt då den kommer att ske på den öppna jordbruksmarken, men i och med att brytning bedöms utföras från senvår till försommar finns en viss risk att störning kan uppstå på fåglar som häckar i och kring vattendragen under denna period.

De fåglar som finns noterade i Artportalen inom utredningsområdet som är rödlistade och/eller listade i Artskyddsförordningen vilka skulle kunna nyttja den öppna jordbruksmarken respektive vattendragen med sin busk- och trädrika skyddszon bedöms omfatta tolv arter. Arter som nyttjar mer eller mindre öppen mark med låg växtlighet för sin häckning är fåglar som buskskvätta, drillsnäppa, grönbena, kornknarr, storspov, tofsvipa och vaktel. I de busk- och trädrika skyddszonerna kring vattendragen kan arter som björktrast, grönfink, gulsparr, rödvingetrast och stare förekomma.

Ingen av de rödlistade och/eller arter listade i Artskyddsförordningen av kärlväxter och svampar finns noterade inom den planerade lertäkten. Dock finns fynd av kärlväxten

toppjungfrulin (rödlistad i kategorin sårbar, VU) i ett liknande område inom utredningsområdet som den planerade lertäkten (Figur 3).



Figur 3. Ett fynd av toppjungfrulin (röd cirkel) finns noterat inom ett liknande område som den planerade lertäkten.

4 Förslag på inventeringar år 2021

De biologiska undersökningar som föreslås att utföras under 2021 är fågel-, växt, bottenfauna- och kiselalgsundersökningar.

I och med att brytning av lera kan komma att ske från sen vår till försommar föreslås också fågelinventeringen ske samma period för att fånga upp om eventuella häckande arter inom eller i omedelbar närhet till den planerade lertäkten finns, vilka kan behöva tas hänsyn till.

Toppjungfrulin är en art som växer i solöppna, måttligt torra moränbackar, åsslutningar, alvartorrängar och liknande biotoper och skulle kunna förekomma i kantzoner mellan den öppna jordbruksmarken och skyddszonen till vattendragen kring den planerade lertäkten. Förvisso finns inga uppgifter om att andra rödlistade växter eller växter listade i Artskyddsförordningen finns inom utredningsområdet, men en allmän växtinventering bedöms behöva utföras i samband med inventering av toppjungfrulin för att bekräfta eller förkasta förekomsten av andra rödlistade växter eller växter listade i Artskyddsförordningen inom den planerade lertäkten.

Ett litet om än visst hot mot vattenlevande organismer skulle ytavrinning från den planerade lertäkten till vattendragen kunna utgöra. Framför allt vid kraftiga regn, höga

flöden eller vid avvattnings från sedimentationsdammar skulle grumling i vattendragen kunna uppstå. Därför föreslås att undersökningar utförs på organismer som är ständigt närvarande i vattendragen. Det vill säga bottenfauna och kiselalger, vilka återspeglar förhållandena i vattnet under en längre period.

I övrigt föreslås inga andra undersökningar.

5 Referenser

Artportalen. 2021. Rapportsystem för växter, djur och svampar.
<http://www.artportalen.se>. 2021-03-10.

Bjerring AB. 2019. Teknisk beskrivning.

Jordbruksverket. 2021. Ängs- och betesmarksinventeringen.
<http://www.jordbruksverket.se/etjanster/etjanster/etjansterformiljoochklimat/tuva/laddanerkartskikt.4.2ce1c8ad1213e6b28d48000866.html>- 2021-03-10.

Länsstyrelserna. 2021. Länsstyrelsernas Geodatakatalog.
https://ext-geodatakatalog.lansstyrelsen.se/GeodataKatalogen/?query=177598832_GeodataKatalogen_AdvancedUser_urlparam&site=AdvancedUser&loc=sv. 2021-03-10.

Länsstyrelsen Uppsala län. 2021. Länsstyrelsernas geodatakatalog. <https://ext-geoportal.lansstyrelsen.se/standard/?appid=26ab810421ac4b44a9137d1bd9e328a7> 2021-03-10

Naturvårdsverket. 2021. Miljödataportalen.
<http://mdp.vic-metria.nu/miljodataportalen/>. 2021-03-10.

Skogsstyrelsen. 2021. Skogsdataportalen.
<http://skogsdataportalen.skogsstyrelsen.se/Skogsdataportalen/>. 2021-03-10.

SLU, Artdatabanken. 2021.